

**miljøpartiet
de grønne**

akershus

AKERSHUS FYLKESPROGRAM

2015-2019

INNHold

Et grønt Akershus 3

Hva er grønn politikk? 3

Utviklingen av et grønt Akershus 5

Politikkområder 8

1. Etisk handel og miljøvennlig forbruk 8
2. Avfall og ressurser 10
3. Samferdsel 11
4. Mat – nå og i framtida 15
5. Naturvern 20
6. Dyrevern 23
7. Grønn økonomi 24
8. Boligpolitikk 28
9. Helse for alle 31
10. Skole og oppvekst 38
11. Integrering 42
12. Kultur og mangfold 43

“Miljøpartiet De Grønnes mål er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Økonomien skal underordnes sunne økologiske prinsipper og fremme fred og rettferdighet både lokalt og globalt. Livskraftige lokalsamfunn, i hovedsak basert på lokale ressurser er en forutsetning for å nå målet.

Vi tar mål av oss til å utforme en helhetlig politikk for nåtid og framtid, basert på tre grunnleggende solidaritetsprinsipper; solidaritet med andre mennesker, solidaritet med fremtidige generasjoner, og solidaritet med dyr og natur.”

Fra prinsippprogrammet

ET GRØNT AKERSHUS

Ved stortingsvalget i 2013 ble Rasmus Hansson valgt inn som Miljøpartiet De Grønnes første representant på Stortinget. Det var en god start, og vi var på nippet til å få inn flere. Endelig begynner folk å innse at de gamle løsningene ikke hjelper oss videre inn i fremtiden, men at vi må tenke nytt og at MDG representerer en helt nødvendig ny politisk kraft. Nå står vi foran et historisk gjennombrudd i Akershus. Vi har i løpet av 2014 fått lokallag i alle kommuner, og har som mål å stille lister i samtlige. Vi har realistiske muligheter for å komme inn med representanter i samtlige kommunestyre og i fylkestinget i Akershus.

Medlemstallet har mangedoblet seg på få år, og vi fortsetter å vokse. På landsbasis har vi opplevd en 20-dobling på få år, fra ca 300 i 2007 til over 6000 i 2014, hvorav omtrent tusen i Akershus. Dette har ført til at vi nå har etablert lokallag i samtlige kommuner i Akershus. Mange nye ildsjeler og lokalpolitikere er klare til å rykke inn i kommunestyrene og bidra til å løfte frem grønn politikk. MDG jobber for en politikk som tar store globale utfordringer på alvor. Samtidig erkjenner vi at mange av løsningene ligger i hvordan samfunnet tilrettelegger for folks hverdag. Det er i våre egne nærmiljøer vi må legge til rette for det grønne skiftet i norsk politikk – og derfor er valget i 2015 så viktig.

I samarbeid med Oslo og omkringliggende fylker vil MDG utvikle Akershus Fylkeskommune og Norges mest folkerike region på en klima- og miljøvennlig måte. Fylkeskommunen har ansvar for miljø og natur, regional planlegging, samferdsel, næringsutvikling, videregående opplæring, kultur, folkehelse, frivillighet og tannhelse. For å vise bredden og sammenhengen i MDGs politikk, har vi i dette programmet også tatt med viktige områder som berører kommunene, blant annet barnehager, grunnskole, dyrevern, boligpolitikk og eldreomsorg.

Fylkeskommunen er under press som forvaltningsnivå mellom stat og kommune. Regjeringen ønsker å slå sammen kommuner over hele Norge. De grønne i Akershus mener sammenslåing av kommuner bør skje frivillig på bakgrunn av lokale folkeavstemninger. Ofte er de som bor i mindre kommuner mest fornøyd med tjenestetilbudet, og vi har ikke tro på at større kommuner automatisk vil bety bedre tjenester til befolkningen.

Hva er grønn politikk?

Grønn politikk er basert på solidaritet med alle som lever i dag, med natur, dyr og fremtidige generasjoner. Dagens politikk fører til økende global ulikhet, noe som igjen fører til økt ustabilitet, ufred og nød. Samtidig baserer dagens velstand seg på utarming av naturressurser, utrydding av dyrearter og annet biologisk mangfold. Fremtidige generasjoner må bære omkostningen. De Grønne legger vekt på enkeltmenneskets frihet og likestilling mellom kjønn, religion og etnisitet, og vi er opptatt av at vår frihet ikke skal krenke andres rett til frihet og verdighet.

Omstillingen til et grønt samfunn innebærer et positivt skritt fremover hvor vi tar utgangspunkt i det vi vet om naturressurser og økologiske sammenhenger. Å gjøre det vi kan for å begrense de økende klimaendringene krever særlig oppmerksomhet, og gjør at omleggingen til et grønt samfunn haster mer enn noensinne. Dette krever store investeringer i fornybar energi og miljøteknologi, etablering av morgendagens arbeidsplasser og en mer rettferdig verdensorden.

Miljøpartiet De Grønne vil ha økt fokus på livskvalitet fremfor kortsiktig materielt forbruk. Vi har et materielt overforbruk vi vet ikke er bærekraftig og som heller ikke gjør oss lykkeligere. Akershus MDG Fylkestingsprogram 2015-2019 Side 4 av 27 Likevel legger Stortingsflertallet opp til at den økonomiske veksten skal dobles og det private forbruket tredobles for neste generasjon. En videre materiell vekst vil ødelegge miljøet og bruke opp viktige ressurser, men gjør heller ikke livet bedre for folk flest. De Grønne vil trekke frem det som gir livskvalitet uten økt materielt forbruk – ikke minst det å ha et liv hvor vi har tid til selve livet. Blant annet derfor mener vi at produktivitetsveksten i større grad bør tas ut som lengre ferier eller kortere arbeidsdager, heller enn som økte inntekter, i kombinasjon med økonomisk utjevning.

De Grønne vil bruke markedet der det fungerer best og offentlige løsninger der det fungerer best. Vi kan i partipolitikken samarbeide både til høyre og venstre, men vil forsvare velferdsstaten. Av hensyn til miljø og ressurser ønsker vi å senke det materielle forbruket i rike land, men da må det føres en utjevningsspolitikk også i Norge, slik at de med dårligst råd ikke blir skadelidende. Økonomien må i lengden fungere i tråd med naturens kretsløp. For oss er ikke penger noe mål i seg selv, men et middel til å skape virkelige verdier.

Miljøproblemer kjenner ingen landegrenser. Som medlem av European Greens og Global Greens kjemper vi for klima, miljø og en mer rettferdig verdensorden. Våre representanter i kommunestyrer, fylkesting, på Stortinget og i parlamenter og regjeringer i en lang rekke land er en del av en voksende internasjonal bevegelse som setter vår tids viktigste spørsmål i sentrum.

Utviklingen av et grønt Akershus

Miljøpartiet De Grønne setter samspillet mellom mennesker, natur og biologisk mangfold i sentrum for politikken. Vi vil ha et Akershus som bevarer landbruk og grønne områder, som tar vare på og utvikler lokalsamfunn og lokalt næringsliv. Vi ønsker et Akershus som ikke er avhengig av bilen, og hvor flest mulig tilbud er innen gå-, sykkel- eller kollektivavstand. Vi vil løfte Akershus videre som et godt bærekraftig fylke og ta vare på de kvalitetene vi setter pris på ved Akershus, inkludert frodig natur og rike bygder. Kommunene i Akershus må ikke legge opp til å være forsteder, sovebyer, gjennomgangsårer og innfartsparkeringer for storbyen Oslo, mens vi lar natur og biologisk mangfold ødelegges og bygges ned. Vi vil ta vare på den naturen som finnes, og vi må finne måter å gjøre byområdene våre grønnere. Vi ønsker et forebyggende helsevesen for alle, en skole hvor alle skal trives og et mangfoldig og inkluderende kulturliv.

Grønne omgivelser er viktige for folks helse. Både fysisk og psykisk påvirkes vi av hvordan vi lever og bor. Miljøpartiet De Grønne vil utvikle lokalsamfunn som er gode å vokse opp i og leve i, både for gammel og ung. Det må legges til rette for naturlige møtesteder for folk, og vi vil skape og støtte offentlig initierte byfornyelsesprosjekter. Dette inkluderer satsning på miljøvennlig bygging, jordvern, grønne tak, landbruk, vern av grøntområder og hagebruk i byområder. Det kan også skje i høyden, dvs. på balkonger, vegger og tak i tillegg til i hager, parker m.m. Grønne tak og urbant jordbruk forener hensynet til økt livskvalitet og forbedret folkehelse med klimatilpasning og ivaretagelse av biologisk mangfold og matsikkerhet. Grønne tak, altså beplantet med vegetasjon, bidrar også til å begrense flom ved styrtregn, som allerede har økt i takt med klimaendringene.

Byer og større tettsteder i Akershus bør ha kjerner som er frie for motorkjøretøyer. Dette vil redusere plager knyttet til støy og forurensning, og er viktig på grunn av klima og arealbruk. By- og tettstedsplanlegging må ta mer hensyn til mennesker, enten de er gående, syklende eller kollektivreisende. Ingen reisemåte er så energisparersom, miljøvennlig og tilgjengelig som gang- og sykkeltrafikken. De Grønne vil prioritere sammenhengende nett av separate sykkelveier som gjør det mulig å sykle mellom Oslo sentrum og tettsteder i Akershus på en enkel måte. Arealplanlegging skal gjøres slik at behovet for bil minskes, og bygging av nye boliger og næringsområder må planlegges i forhold til eksisterende og planlagte knutepunkt for kollektivtrafikken. Det skal være enkelt å gå og sykle til og fra bostedet, og ved hjelp av et godt kollektivtilbud skal en kunne leve bra uten bil.

Utvikling av arbeidsplasser, bosetting og transport i Oslo og Akershus henger tett sammen. På tross av at Miljøverndepartementet har pålagt Oslo og Akershus å samarbeide om planlegging, er samordningen fortsatt dårlig. Det bør derfor utvikles forpliktende regionsamarbeid kombinert med at det utredes hvorvidt større deler av nasjonal infrastruktur innen samferdsel (hovedveier, jernbane, kollektivtraseer, sykkelveier), helsevesen (sykehusdekning, akuttmedisinsk tilbud), høyere utdanning, energiforsyning og telekommunikasjon løftes opp på nasjonalt plan. Miljøpartiet De Grønne i Akershus går inn for at eventuelle kommunesammenslåinger må gjennomføres frivillig.

Fylket og kommunene har ansvar for å gå foran når det gjelder bruk av ressurser og energi. I den daglige driften, og ved innkjøp av varer og tjenester, bør kommunene være bevisst sin påvirkning og ta valg til det beste for miljø, klima, mennesker og dyr, både her og i andre deler av verden. Det er i kommunene og i fylket livene våre utspiller seg. Akershus fylke og kommunene må raskest mulig ta grep for å sikre at de blir klimanøytrale. Dette kan gjøres ved energiøkonomisering, samarbeid med private og offentlige aktører, bruk av lavutslippsteknologi for transport, kjøp av strøm som er 100% fornybar, bygge nybygg etter aktivhus-standard og oppgradere eksisterende bygningsmasse. For å få til dette må det vedtas forpliktende klima- og energiplaner både på fylkes- og kommunenivå. Disse må være styrende for beslutningsprosesser, politikkutforming, drift og annet planarbeid. Klimaplanen bør inneholde et handlingsprogram slik at fylket og kommunene klarer å følge FNs anbefalinger og sørge for at det avsettes tilstrekkelig menneskelige og økonomiske ressurser til at dette er mulig. I forslag må det på grunnlag av klimamålsetninger være beregninger om hvilke klimakonsekvenser nye forslag vil ha. Det kan ikke igangsettes planer som ikke vil bidra til et positivt klimaregnskap på litt sikt. Hvis det foreslås tiltak som går ut over rimelig belastning på ett område må det finnes planer for ekstra kutt et annet sted.

Det må være et mål at fylket og kommunene blir Fairtrade-sertifisert i løpet av kommende valgperiode.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Øke naturmangfoldet i byer og tettsteder, blant annet ved å sikre grønne korridorer og legge til rette for mer dyrking av mat i byområder.
- » Stimulere til kolonihager, parsellhager, takhager og lignende.
- » At fylket og kommunene samarbeider om arealplanleggingen med omkringliggende fylker og kommuner, for å skape et samlet utbyggingsmønster som minimerer transportbehovene.
- » Akseptere større grad av fortetting, særlig i sentrumsstrøk. Dette må likevel ikke gå på bekostning av dyrket mark.
- » Få satsning på urbant landbruk inn i kommuneplanene.
- » At eventuelle kommunesammenslåinger skal skje frivillig, og kreve flertall i lokal folkeavstemning.
- » Stimulere til bedre regionale samarbeid.
- » Unngå bruk av plantegifter. Dette gjelder ikke bare i landbruket, men også i skjøtselen av offentlig eiendom og langs offentlige veier.
- » At kommunene innarbeider klimatilpasning i sine beredskapsplaner og har det med når de utarbeider kommuneplaner.
- » Innføre forpliktende klimaregnskap for fylket og kommunene.

FOTO: JAN H. BLEKA

POLITIKKOMRÅDER

1. ETISK HANDEL OG MILJØVENNLIG FORBRUK

De offentlige innkjøpene som foretas av fylkeskommunen og kommunene i Akershus utgjør store verdier og har stor innvirkning på miljø og klima. Miljøpartiet De Grønne vil derfor at fylke og kommune prioriterer varer som er lokalt produsert, som er etikk- og miljøsertifisert eller som er økologisk produsert. Vi vil også kreve at transporten i forbindelse med varekjøpet skal forgå mest mulig miljøvennlig.

Som hovedregel mener De Grønne at offentlige kjøpte varer skal være lokalproduserte – både for å støtte opp om lokale og regionale produsenter, og med tanke på klimaet. Det vil likevel alltid være varer vi trenger eller ønsker å importere fra andre deler av verden. Vi har da et ansvar for å velge varer som er produsert og forhandlet under rettferdige forhold. Lønnsvilkår og arbeidsforhold er en viktig del av dette. En etisk og miljøvennlig verdenshandel vil kunne bli enda viktigere enn dagens utviklingshjelp, og er dermed et viktig element for å skape en grønn utvikling. Vi kan ikke være bekjent av at vår velstand skal basere seg på slaveri-lignende forhold i andre land, eller at mat og andre varer blir billige gjennom miljøødeleggelse og utnytting av andre mennesker. Hvis det vi importerer vurderes etter strenge etiske og miljømessige kriterier, kan vi gjennom internasjonal handel bidra positivt både til utviklingen i andre land og vårt eget klimaregnskap.

Vi vil arbeide for at det offentlige forbruket preges av nøkternhet og gjenbruk. Reparasjon og kvalitet i materialvalg skal sikre at produktene har lengre holdbarhet og levetid.

Maten som kommunene og fylkeskommunen tilbyr i sine kantiner og serverer barn, unge og eldre skal være næringsrik og i størst mulig grad økologisk, og gjerne lokalprodusert og sesongbasert.

Hverken kommuner eller fylkeskommunen skal plassere kapital i spekulativ finansvirksomhet og kommuner som har slike plasseringer må få pålegg om å avvikle dem.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » At kommunene skal gå foran når det gjelder innkjøp av miljøsertifiserte produkter, og at flest mulige enheter i kommunene blir miljøsertifisert.
- » Øke innkjøp av Fairtrade-produkter i fylket og kommunene, og ha et større utvalg av Fairtrade-merkede produkter i offentlige kantiner. Vi vil jobbe for at alle kommuner skal bli Fairtrade-sertifisert, og at Akershus skal bli et av landets første Fairtradefylker.
- » Arbeide for at fylket og kommunene skal tilslutte seg Initiativ for Etisk Handel.
- » Jobbe for at det skal finnes vegetariske og økologiske alternativer i alle offentlige kantiner. Vårt mål er at minst 50% av maten er økologisk.
- » Innføre kjøttfri dag i offentlige institusjoner, virksomheter og kantiner.
- » At gjenbruk, vedlikehold og kvalitetskriterier legges til grunn for offentlige innkjøp.
- » At fylket og kommunene ikke skal bruke regnskogtømmer i sine bygninger.
- » Arbeide for at kommuner og fylke tilslutter seg Transparency International og arbeider aktivt mot ulike former for korrupsjon i egen organisasjon og hos leverandører og kontraktører.
- » At fylket og kommunene erklærer seg som "skatteparadisfrie" og unngår selskaper som plasserer penger i skatteparadis, og som dermed lurar seg unna skattlegging og innsyn.
- » Trekke kommunale driftsmidler, investeringsmidler og pensjonsfond ut av banker, fond og forsikring som er involvert i kull, olje eller gassvirksomhet, og i stedet investere i Fornybarsamfunnet.
- » Begrense offentlig låneopptak, da dette både stimulerer forbruk og legger større byrder på fremtidige generasjoner.

2. AVFALL OG RESSURSER

Dagens høye forbruk er ikke bærekraftig og kan ikke opprettholdes. På sikt må økonomien derfor innrettes slik at produkter gjenbrukes og råmaterialer resirkuleres. Avfall er ressurser og må inngå i et kretsløp hvor det gjenvinnes til nye råvarer, energi eller jordforbedring. Uansett gir all avfallshåndtering et tap. Det beste er derfor å sørge for at det oppstår mindre avfall. Kommuner og fylkeskommuner kan bidra til dette både ved innkjøpspolitikken og ved å endre arbeidsrutiner. Det avfallet som blir igjen, må i størst mulig grad resirkuleres.

Avfallsbehandling er en kommunal eller interkommunal oppgave. Den viktigste målsettingen må være en høy gjenvinningsgrad. De kommersielle interessene må komme i andre rekke. Kommunene i Akershus har i dag forskjellige typer avfallsbehandling. På Øvre Romerike har noen kommuner kommet langt i kildesortering i hjemmene, samt felles oppsamlingsanlegg (ØRAS). Andre kommuner har satset på hjemmekompostering av matavfall, mens noen ønsker å bruke sentrale anlegg. De Grønne mener at de ulike systemene må evalueres for å finne metoder som fungerer optimalt.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » At avfallsmengden skal reduseres så mye som mulig, og at fylket og kommunene går foran i dette arbeidet. Minst mulig restavfall må brennes og mest mulig bør gjenvinnes.
- » At kommunene skal legge til rette for at matavfall og annet organisk avfall inngår i produksjon av biogass. Restprodukter skal kunne brukes til gjødsel og jordforbedring.
- » Legge til rette for naturbaserte kloakkanlegg, slik som resirkulering av gråvann og kompostering av latrine, der det er ønskelig og mulig.
- » At det etableres flere miljøstasjoner eller bedre innsamlingsordninger, slik at det blir lettere for folk flest å resirkulere.
- » At renovasjonsavgiftene tilpasses for å skape størst mulig avfallsminimering og gjenvinning.

3. SAMFERDSEL

De overordnede målene i samferdselspolitikken i Akershus er å redusere transportbehovet mest mulig, at andelen gående, syklende og kollektivreisende skal være høyest mulig, og at alle transportformer har minst mulig utslipp. Dette krever god arealpolitikk med fortetting langs transportkorridorer og kollektivknutepunkt, utbygging av gang- og sykkelveier, utbygging og styrking av kollektivtrafikken, og satsing på nye fornybare energibærere som drivkraft for transportsektoren. Byer og tettsteder skal i størst mulig grad være bilfrie.

All økning i persontransport må skje gjennom kollektivtrafikk, sykkel og gange. Vi har ikke råd, verken økonomisk eller miljømessig, til å ta i bruk løsninger som raserer naturresurser, truer biologisk mangfold og svekker våre muligheter for et fremtidig bærekraftig samfunn. Miljøpartiet De Grønne mener det er store behov for satsinger på transportinfrastruktur, men at disse må føre til mer kollektivtransport og mindre biltransport. I byer er det naturlig å satse på god kollektivtrafikk, samkjøring, sykkel og gange. I landlige områder, hvor grunnlaget for dekkende kollektivtrafikk er tynt, må det satses mer på el-biler, el-sykkel, sykkel og gange. Privatbilismens særfordeler sammenlignet med andre og mer bærekraftige alternativer må reduseres, slik at bærekraftig transport blir et foretrukket valg for flest mulig.

Kollektivtransport er en miljøvennlig måte å reise på, og flere linjer, nytt materiell og ny teknologi skal gjøre det mer attraktivt å reise kollektivt. Det må investeres i bedre fremkommelighet for busser, da god framkommelighet er avgjørende for at kollektivtransporten skal være rask og pålitelig. Antall avganger må være så hyppige at en lett kan finne en rute som tar en fram til ønsket sted til rett tid. Prisene på kollektivtransport bør reduseres i en slik grad at det også blir et økonomisk attraktivt alternativ for brukerne.

I følge prognosene til Statistisk Sentralbyrå, basert på beregninger av forventet effekt av dagens politikk og utvikling, kan Oslo og Akershus få 350.000 nye innbyggere i løpet av de neste 20 årene. Om denne befolkningen i hovedsak skal komme seg til og fra jobben med bil, vil det på en del strekninger være behov for opptil 10-12 ekstra veibaner. Gjennom Asker og Bærum planlegges allerede en slik utvidelse, enda denne økningen av kjøretøy ikke vil få plass i Oslo. De grønne er derfor mot disse planene.

Mye av den økte befolkningsveksten er ventet i Akershus. Dette vil ventelig føre til en dramatisk økning i trafikk, utslipp, støy og utbygging av veiareal. Uten et langt sterkere fokus enn i dag på jordvern og helhetlig planlegging, er det sannsynlig at den antatte befolkningsveksten vil lede til nedbygging av store arealer som i dag er skog eller landbruksjord for å gi plass til nye boliger og veier. Økt satsing på tog og buss, samt økt tilrettelegging for gange og sykkel, er derfor en av Miljøpartiet De Grønnes viktigste saker.

Elektrisk sykkel er ofte et realistisk alternativ til bil. Tilrettelagte ekspress-sykkelveier bør være en hovedsatsning i årene fremover. Disse kan bli viktige trafikkårer mellom ulike bysentre i Akershus, samt mellom Oslo og Akershus.

Vi vil prioritere en ny Oslo-tunnel for tog for kapasitetsøkning ved utbygging av Intercitytriangelet, og ny tunnel for T-bane, siden kapasiteten også der er tilnærmet sprengt. Vi vil ha mest mulig godstrafikk over på jernbane, noe som betyr forsert utbygging av InterCitytriangelet, og vi vil stimulere til at busser og lastebiler kan bruke miljøvennlig drivstoff, som elektrisitet og biogass. Andre viktige elementer for et bedre kollektivtilbud vil være: Ny bussterminal i Oslo, Fornebubane, samt flere fergeavganger og anløp – med elferger - i Oslofjorden.

En viktig satsning som bør utredes så snart som mulig er bygging av Romeriksbane som kan forbinde Ellingsrudbanen med Vestli/Grorudbanen, og knytte sammen flere av tettstedene i Nedre Romerike. Dette blir en videreføring av Ahus-banen til Lillestrøm og Kjeller. Nedre Romerike har generelt svært svak kollektivdekning, så grep må tas umiddelbart, blant annet ved å opprette direkte tverrforbindelser med buss mellom Nittedal og Skedsmo og andre sentrale områder.

Oslopakke 3 innebærer å bruke mange milliarder kroner på å tilrettelegge for biltrafikk frem til år 2027. Vi vil omdisponere ressursene fra veiprosjektene til en helhetlig samferdselspolitikk for Oslo-området, inkludert innfartsårene til og fra Akershus. Rushtidsavgift er et effektivt virkemiddel for å redusere kø og for å øke fremkommeligheten for vare- og kollektivtransport.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Ha vesentlig billigere kollektivtransport. Billetten for skoleskyss må utvides til å gjelde som ordinært Ruter-årskort. 30-dagersbillett hos Ruter skal koste 200 kroner for ungdom og studenter. Sone 1-takst også for reiser gjennom to soner, og gjøre reiser utover to soner et pristrinn lavere.
- » Det bør være mulig å ta med sykkel gratis på all kollektivtransport, så sant det er plass.
- » Skrinlegge alle veiprosjekter med unntak av rene nærmiljø- og sikkerhetstiltak og veier der kollektivløsninger ikke utgjør noe reelt alternativ.
- » At by- og tettstedsutvikling skal planlegges for redusert behov for privatbil, fortrinnsvis med garasjeanlegg under eller utenfor bomiljøet.
- » Etablere bilfrie soner i byer og tettsteders sentrum, med bedre fremkommelighet for fotgjengere, syklister og kollektivtrafikk.
- » Prioritere myke trafikanter i byer og tettbygde strøk ved å satse sterkt på utbygging av sammenhengende gang- og sykkelveier. Veiene skal være framkommelige hele året, også for funksjonshemmede.
- » Ha lavere fartsgrenser på veiene av hensyn til miljø, sikkerhet og støyreduksjon, særlig ved skoler, barnehager og boligområder.
- » At skoleelever skal ha rett til trafiksikre gang- og sykkelveier som skolevei.
- » Ha innfartsparkeringer i umiddelbar nærhet til kollektivtrafikk som ett av flere tiltak for reduksjon av bilbruk og som et tiltak for en reduksjon av klimagassutslipp med 40% innen 2020 og 90% innen 2050, sammenlignet med 1990-nivå.
- » Øke fokuset på trafiksikkerhet. Flere midtskillere på tofeltsveier i Akershus.
- » Innføre rushtidsavgift og økt bompengavgift. Rushtidsavgiften bør bli en avgift som regionen disponerer og inntektene skal øremerkes til videre utbygging av kollektivtransport.
- » At kommunene i Akershus legger til rette for bruk av utslippsfrie kjøretøy, blant annet ved å bidra til at det blir bygget ladestasjoner for el-biler og el-sykler ved samferdselsknutepunkter, kjøpesentra o.l.

- » Ha sykkelparkering ved alle togstasjoner og større trafikk-knutepunkt for kollektivtransport.
- » Kreve at fylket, kommunene, Ruter og drosjeselskapene så langt det er mulig kjøper utslippsfrie kjøretøy når de fornyer bilparken.
- » Fortsatt tillate elbil i kollektivfelt. I tilfeller hvor veier utvides fra en til to kjørefelt i hver retning, må en alltid reserveres kollektivtransport, elbil og eventuelt "samkjøring" (for eksempel 3+ i bilen). Der hvor det allerede er to kjørefelt i hver retning skal det som hovedregel reserveres tilsvarende. Der hvor det er minst tre kjørefelt i hver retning og hvor kollektivfeltet begynner å fylles opp av elbiler (som E18 mellom Asker, Bærum og Oslo), skal normalen være at en fil reserveres for kollektivtrafikk, en for elbil og den siste til fossilbiler.
- » Bygge helårs ekspressykkelveier fra Follo, Romerike og Asker mot Oslo, og mellom større kollektivknutepunkt og bysentre i Akershus.
- » Tilrettelegge for flere bilkollektiv.
- » Gi støtte til infrastruktur og ombygginger slik at kollektivtransport kan drives med elektrisitet, biogass eller lignende. Dette gjelder både busser, ferger og hurtigbåter. I Oslofjorden må det umiddelbart settes i gang arbeid med å tilrettelegge for elferger.
- » Arbeide for forbedring av fergetilbudet over fjorden. Ingen ny bro over eller tunnel under fjorden, da det kan forsterke bilbruken og et bilbasert utbyggingsmønster, samtidig som det trekker penger fra viktige kollektivprosjekter. På grunn av trafikksikkerheten støtter vi likevel at dagens tunnel under Oslofjorden ved Frogn-Røyken får et nytt tunnellop.
- » Si nei til ny E18-utvidelse i Vestkorridor Bærum/Asker.
- » At bruk av miljøskadelig veisalt erstattes med alternativer som sand, bedre brøyting og lavere fartsgrenser.
- » Etablere skiløyper fra bysentrum og tettsteder og ut i marka, for å legge bedre til rette for fysisk aktivitet som ikke er bilavhengig også om vinteren.
- » Det skal satses på bysykkelordninger i flere byer og tettsteder i Akershus.
- » Bevare og videreutvikle Kongsvingerbanen som lokalbanestrekning. Gjenopprette Guttersrud holdeplass.
- » Utrede at høyhastighets jernbane mellom Oslo og Stockholm blir lagt over Bjørkelangen i stedet for trinnvis utretting av Kongsvingerbanen.

4. MAT – NÅ OG I FRAMTIDA

Økologisk landbruk

Befolkningsøkning, miljøgifter, ressursknapphet og klimaendringer skaper store utfordringer når det gjelder verdens matsikkerhet. Grønn politikk må både redusere disse truslene og legge til rette for å takle dem om de blir virkelighet. Tar vi hensyn til varig fruktbarhet i jorda, tilgangen på nok og rent vann, dyrevern, biologisk mangfold, samt lokal kontroll med ressurser og kunnskap, kommer det gift- og kunstgjødselfrie økologiske landbruket best ut. Norge kan med økologisk landbruk fø egen befolkning med god margin.

I den økologiske produksjonen tas det hensyn til miljøet og det settes klare grenser for hvordan man kan utnytte jordens begrensede ressurser. Noe av det som kjennetegner økologisk landbruk er:

- Bruk av lokale og fornybare ressurser
- Resirkulering av næringsstoffer og oppbygning av organisk materiale i jorda
- Redusert nitrogengjødsling og generelt unngå bruk av kunstgjødsel
- Unngå bruk av plante- og insektgift

Dette er faktorer som er gunstige i et klimaperspektiv, og som er mer bærekraftig enn dagens jordbruk.

Utslipp av klimagasser fra husdyrproduksjon utgjør en stor andel av Norges og verdens totale klimagassutslipp. Totalt brukes 90% av det dyrka arealet i Norge til fôrproduksjon, i tillegg til at vi importerer 60-65% av det totale kraftfôrbehovet. Dette utgjør enorme arealer som for en stor del kunne vært brukt til produksjon av vegetabilsk menneskeføde. I tillegg lider mange dyr for at vi skal få dagens kjøtt- og melkeprodukter. En overgang til mer vegetabilsk føde er blant de viktigste tiltakene for en bærekraftig samfunnsutvikling. Det er viktig at vi tar FN's påstand om at kjøttindustrien er en av de mest betydningsfulle bidragsyttere til miljøproblemene på alvor, ved å imøtekomme deres krav om en omlegging til et mer vegetabilsk basert kosthold. Vi mener derfor at forbruket av animalske produkter i Norge må ned og at Akershus fylke og kommunene skal gå foran i dette arbeidet.

I 1969 hadde Norge 280.000 tonn matkorn på lager og 500.000 tonn kraftfôr. I dag er de eneste reservene det kornet som er på lager hos kornhandlerne. Det er viktig å gjenopprette beredskapslagre for mat. Akershus har et nasjonalt ansvar når det gjelder dette, siden noen av de største og beste kornarealene i Norge ligger i vårt fylke. Mattrygghet er en menneskerett og Miljøpartiet De Grønne mener derfor at det offentlige har et overordnet ansvar for å sikre matproduksjonen. I fremtiden kan det bli like naturlig med offentlig lønn til bønder som til leger og lærere.

Vi vil legge til rette for andelslandbruk som kan gjøre det mulig for befolkningen å få en nærmere kobling til produksjonen av maten de spiser, samt få tilgang til lokalproduserte ferske grønnsaker og andre landbruksprodukter. Et større fokus på småskalaproduksjon av grønnsaker kan bidra til flere grønne jobber og flere muligheter for dagens og fremtidens bønder. Akershus MDG Fylkestingsprogram 2015-2019 Side 11 av 27 Landbruket må fremme verdier knyttet til biologisk mangfold, kulturlandskap og friluftsliv. Avrenning og andre miljøproblemer fra jordbruket må reduseres.

FOTO: JAN H. BLEKA

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Ved offentlige innkjøp av mat skal miljøkrav (som kortreist mat og økologisk, miljøvennlig produksjon), sammen med krav til dyrevelferd, utgjøre minst 50% ved vekting av innkjøpskriteriene.
- » Jobbe for en fylkeskommunal plan for opprettelse av kornlagre i fylket. Pålegge fylkeskommunen å utøve større press på statlige myndigheter for å få til en nasjonal beredskapsplan. Målet er å sikre korn på lager for minst ett års forbruk.
- » Arbeide for flere kooperativer, andelslandbruk og "Bondens marked" i Akershus.
- » At kommunene skal etablere forsøksordninger med bruk av kloakkslam til erstatning for kunstgjødsel i jordbruket.
- » Støtte opp om økologisk landbruk, bruk av fangvekster og grønngjødsling. Bidra til at flere bønder har vegetasjonsbelter mellom jorder og vassdrag. De må iverksette behovsprøvet gjødsling og sen pløyning, helst vente til våren. Dette vil forhindre avrenningen av næringsstoffer
- » Ta i bruk flere beitearealer for å redusere import av kraftfôr og produsere sunnere kjøtt. Dette er også viktig for å holde kulturlandskapet ved like.

Areal og jordvern

Akershus har noe av landets beste jord- og skogbruksområder – ressurser av nasjonal og global betydning. I dag er matjorda under sterkt press, særlig fra vei- og tettstedsutbygging. I tillegg til klima og vann er jordressursen den viktigste og mest grunnleggende produksjonsfaktoren i landbruket. Jordsmonnet er en knapp ressurs og bare 3% av det totale landarealet i Norge er dyrket, og bare en del av dette er egnet for dyrking av matkorn. Kampen om matjorda handler om de grunnleggende forutsetningene for den menneskelige eksistens og er en av de viktigste utfordringene vi har. Fylkeskommunens rolle som regional planmyndighet må derfor styrkes. Fylkeskommunen må aktivt ta initiativ til å sikre dyrket og dyrkbar jord.

For landet som helhet legges det hvert år ut om lag 20 000 dekar dyrket og dyrkbar jord til utbygging. Mye av nedbyggingen foregår i de deler av landet hvor jordas produksjonsmulighet er størst. Dette har alvorlige følger for landets evne til å produsere mat. Akershus fylke er et slikt område og konsekvensene av dårlig jordvern er spesielt store i vårt fylke. Det er et paradoks at mens vi verner strandsonen og skog for å sikre biologisk mangfold og friluftsliv, så prioriteres vern av matjord lavere, enda det er selve livsgrunnlaget vårt. Akershus MDG går inn for at det innføres en lovhjemmel som gir like sterkt vern for matjord som for andre verneformål, og sterkere sikring enn det jordbruksarealene i dag har etter jordloven. Vi ønsker varig sikring av viktige jordressurser i områder med stort press på arealene. Vi går også inn for strengere håndhevelse av statlige lover og retningslinjer for å beskytte Landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF-områder). Fylkesmannens må ha rett og plikt til å prioritere jordvern og biologisk mangfold høyere enn i dag. Kommunene kan ikke ha frihet til å lage arealplaner som er ødeleggende for fellesskapets langsiktige interesser. Flytting av matjord rettferdiggjør ikke nedbygging av dyrket mark.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » At jordvern skal være en grunnleggende målsetting for all arealplanlegging i fylket og i kommunene. Pålegge Akershus fylkeskommune å arbeide for en jordvernlov på lik linje med naturvernloven. Pålegge Akershus fylkeskommune å arbeide for en nullvisjon for nedbygging av matjord. Jobbe for en bred og sterk jordvernallianse for større matsikkerhet.
- » Arbeide for å redusere nedbyggingen av dyrka mark til samferdselstiltak gjennom stans i alle store veiprosjekter og ved å legge nye banetraseer hensiktsmessig i forhold til dyrka mark. Stoppe nedbyggingen av dyrka mark langs E6 mot Gardermoen, og tilsvarende steder.
- » Arbeide for at fylkesmannens myndighet styrkes i miljøvern-, jordvern- og arealsaker.

- » Pålegge kommunene å utpeke kjerneområder for landbruk som grunnlag for kommunale planavklaringer. Disse skal ha sikte på varig vern.
- » At kommunene og fylket skal ta truslene mot verdens naturmangfold på største alvor og fremme en økologisk bærekraftig ressursutnyttelse både lokalt og regionalt, og så langt det er relevant også nasjonalt og internasjonalt. Hensynet til naturmangfoldet må gå foran økonomiske og næringsmessige interesser.
- » At all arealforvaltning skal være helhetlig og kunnskapsbasert etter naturmangfoldlovens bestemmelser, hvor blant annet prinsippene om samlet belastning og føre-var er nedfelt. - Kreve at sårbarhetsanalyser i forbindelse med arealplanleggingen skal ta hensyn til kommende klimaendringer og sikre det biologiske mangfoldet for fremtiden.

FOTO: JAN H. BLEKA

FOTO: MONICA LØVDAHL

5. NATURVERN

Biologisk mangfold

Vår eksistens hviler på naturen og vi er selv natur. Alle arter har egenverdi utover nytteverdien for mennesker. Naturvern er viktig for å sikre og ta vare på forskjellige naturtyper og artsmangfold, og av klimahensyn. Det er et mål i seg selv å bevare mest mulig uberørt natur til framtidige generasjoner. Vi har som mål å minske vårt økologiske fotavtrykk, slik at det kommer på et nivå som ikke overskrider det jorden kan regenerere hvert år. Menneskets aktiviteter utrydder plante-, fiske- og dyrearter i økende omfang. 4599 arter i Norge er rødlistet (2010) og truet av utryddelse. Av disse holder 36.8 % til i Oslo og Akershus. Indre Oslofjord er det området i Norge med den mest mangfoldige artssammensetningen i landet og med størst forekomst av truede arter. På landsbasis har halvparten av alle truede arter i Norge tilhold i skogen, og industriell flatehogst i skogbruket er en stor trussel mot disse artenes overlevelse.

Miljøpartiet De Grønne i Akershus vil at markagrensen fastholdes i markakommunene, og at den defineres klarere i de Akershus-kommunene som enda ikke har gjort det. Markaloven sikrer biologisk mangfold i Norges mest tettbefolkede områder og gir muligheter for friluftsliv og naturopplevelser i nærområder. Utbygging i marka krever store inngrep for infrastruktur i mange kommuner (el/vann/vei/kloakk) og vil gi nye spredte bolig- og næringsområder langt fra kollektive transportårer, noe som er svært lite miljøvennlig. Men Markaloven gir ikke tilstrekkelig beskyttelse. Det er behov for kraftigere vern av Oslomarka og et sammenhengende nett av vernede områder. Akershus MDG går derfor inn for at det utredes å gjøre deler av Oslomarka til nasjonalpark. Særlig gjelder dette de indre delene av Østmarka. Dette vil sikre bedre vern av området med tanke på biologisk mangfold og vern av naturtyper, samtidig som det sikrer innbyggerne tilgang på verdifulle naturopplevelser.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Ha sterkere vern av Oslomarka. At indre deler av Østmarka gjøres til nasjonalpark, og at langt flere særlig verdifulle områder i Akershus vernes som naturreservater.
- » Ha en økning i vern av skog, våtmark, havbunn og andre artsrike biotoper. 15 % vern av hver naturtype er et minstekrav.
- » At kommunene må ha egne miljøvernledere.
- » Gå sterkere inn for restaurering av ødelagte økosystemer i Akershus og ivareta naturtyper som er truet eller sårbare med hensyn til naturbruk, forvaltning og arealplanlegging. Et av områdene som bør vernes er torvmyra Jødahlsmåsan mellom Ullensaker og Nes, hvor det drives

industriell og ødeleggende torvutvinning. Andre utsatte arealer er det unike ravinlandskapet på Romerike som på 70-og 80-tallet ble bakkeplanert til landbruksarealer.

- » At skogdriften får klare retningslinjer med krav om plukkhogst og økologisk bærekraftig drift. Forbedre og utbedre regelverket for miljøsertifisert skogbruk med vekt på bevaring av biologisk mangfold og landskapsverdier, energibruk og forbud mot giftsprøyting og kunstgjødsel. Tilskuddsordningene for drift og bygging av skogsveier må tilpasses dette og reduseres.
- » Gi forurensningslovens overordnede prinsipp om at ingen har rett til å forurense høyeste prioritet og ikke gi utslippstillatelser som ødelegger miljø og helse. Både forurenser-betaler, og føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven, skal legges til grunn for all forvaltning.
- » Si ja til stille natur og dermed ikke snøskutere og motorkjøretøy i utmark annet enn til nyttebruk.

Rene vassdrag i Akershus

Vannkvaliteten i enkelte vassdrag er dårlig på grunn av mangelfull rensing og utslipp av kloakk og avløpsvann, samt avrenning fra landbruksarealer med bruk av kunstgjødsel og sprøytemidler. Dette har gjort at fiske, bading og vanning av nyttevekster blir frarådet i enkelte områder. Store deler av Akershus får sitt drikkevann fra overflatevann i elver, som for eksempel Glomma. Det er derfor viktig å sikre overflatevannet og drikkevannskildene mot akutte og vedvarende forurensningskilder.

Som et resultat av mange års unnfallenhet fra myndighetenes side er kvikksølvinnholdet i de største matfiskene så stort at gravide frarådes å spise dem. Akershus MDG vil at staten blir med på å finansiere en hurtigere oppgradering av avløpsnett og renseanlegg enn det kommunene i Akershus er i stand til. Det må gjøres en større innsats for å forhindre avrenning fra jordbruk. Bøndene må pålegges å ha vegetasjon mellom jorder og vassdrag, for å hindre avrenning av nitrat. Det må legges til rette for mindre høstpløying. Viktige vassdragsområder å verne i Akershus er dammene i Follo med sine amfibier, evjene i vassdragene på Romerriket, elveslettene og de store myrområdene i fylket.

Vassdragene i Akershus ligger i nærheten av store befolkningskonsentrasjoner. De er viktige friluft- og rekreasjonsområder for tusenvis av våre innbyggere. Det er viktig at områdene beholder sine naturkvaliteter og gir plass til mange ulike typer aktiviteter som ikke ødelegger for hverandre. Miljøpartiet De Grønne er kritiske til den økende graden av støy i våre vassdrag og vil at motorisert ferdsel skal reguleres strengere.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Jobbe for at rensing av elver m.m. blir et større regionalt og nasjonalt ansvar, slik at kommuner med små ressurser ikke fortsetter å nedprioritere det.
- » At viktige leveområder for truede arter vernes mot utbygging, for eksempel evjer og dammer
- » At forbudet mot å bygge i strandsonen og nær vassdrag praktiseres strengere.
- » Ha strenge retningslinjer for å unngå spredning av miljøgifter, fremmede arter eller sykdomsskapende organismer til vann og natur.
- » At motorisert ferdsel i våre vassdrag ikke går ut over naturkvaliteter og naturopplevelser.

6. DYREVERN

Norsk lov stadfester dyrs egenverdi, men dette blir i liten grad fulgt opp i praksis. Alle familiedyr og ville dyr, så vel som dyr i landbruket, fiskerinæringen, underholdningsindustrien og forskningen, skal ha mulighet til glede, naturlig utemiljø som legger til rette for bevegelse, hvile og dagslys, samt utfoldelse av andre artstypiske og individuelle behov. Dyr har egenverdi utover nytte for oss mennesker og har på samme måte som mennesker evne til å føle smerte. Dette er det viktig å ta hensyn til i matvareproduksjonen. Det må stilles strenge etiske krav til dyrehold, og MDG ønsker at kravene som i dag settes til økologisk produsert kjøtt, fisk, melk og egg skal gjelde for hele landbruket.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Ha levedyktige bestander av rovdyrartene, inkludert mer ulv og gaupe, i Akershus.
- » Økt kontroll og strengere regler mot ulovlig jakt på vilt og spesielt rovdyr i fylket.
- » At kommunene sier nei til sirkus som gjør bruk av ville dyr.
- » Sørge for bedre rydding og sikring av jernbanestrekninger, samt sikre overganger for både mennesker og dyr.
- » Oppfordre hunde- og katteeiere til ID-merking av dyrene sine, og stimulere til kastrering/sterilisering av katter som ferdes fritt utendørs.
- » Etablere hjelpesentre for mishandlede og hjemløse dyr i de største kommunene.
- » Ha strengere regler for artskartlegging i forbindelse med utbygging.
- » Totalforby pelsdyroppdrett og forby all import av pels.
- » At all kjøttproduksjon skjer etter tydelige krav til minimum inne- og uteareal for dyrene, og at det settes en høyere minimum levetid før tillatt slakt.
- » At burdrift av høns avvikles og at forholdene innen løsdrift reguleres etter strengere krav til dyrevelferd.
- » Opprette et eget dyrepoliti, og vi mener at ansvaret for dyrevern bør flyttes fra Mattilsynet til et nytt dyretilsyn under Miljøverndepartementet.

7. GRØNN ØKONOMI

Grønn økonomi er framtidens økonomi. Målet er en situasjon der rovdrift på livsgrunnlaget, klimagassutslipp, sosial urettferdighet og uetisk behandling av dyr er erstattet med en ydmyk holdning overfor naturen og et fokus også på kommende generasjoners behov. Menneskeheten kan ikke forbruke mer ressurser eller ha større utslipp enn kloden gjenskaper og absorberer. Grønn økonomi må løse de gjentakende økonomiske krisene og den tiltagende økologiske krisen. Vi må bort fra den ensidige troen på store omorganiseringer, stordriftsfordeler og New Public Management. For verdens fattige har behovet for nye økonomiske vilkår alltid vært akutt. Nå haster det for oss alle: Vi må endre økonomien radikalt før klimaendringer, tap av naturmangfold og forurensning endrer våre livsvilkår dramatisk.

For å bedre miljøet må vi redusere noen aktiviteter og fremme andre. De virkelige kostnadene for å hente ut råvarer og å lage og distribuere produkter må gjenspeiles i prisen på markedet. Dette bygger på prinsippet om at den som forurenser skal betale. Kostnader som belaster miljøet, eller en annen part, skal inkluderes i prisen gjennom skatter og avgifter, eller på andre hensiktsmessige måter. Dette er et viktig prinsipp i klimapolitikken, der varer og tjenesters klimapåvirkning skal gjenspeiles i prisen. For eksempel vil vi legge avgifter på biltransport og bruke inntektene til bedre og billigere kollektivtransport.

Arbeid til alle

Miljøpartiet De Grønne vil prioritere kortere arbeidstid framfor økt materielt forbruk. At vi i dag produserer langt mer per arbeidstime enn våre forgjengere, har gjort livet lettere. Vi har fått kortere arbeidsdager og lengre ferier, men mesteparten av produktivitetsøkningen er tatt ut i form av økt kjøpekraft og forbruk. Dette vet vi at ikke er bærekraftig. Redusert arbeidstid vil gjøre at det blir mere tid til frivillig arbeid, omsorg for nær familie, politisk virksomhet, nabolagsdugnader og annet ulønnet arbeid.

I første omgang må det legges til rette for forsøk og avtalefestede ordninger med kortere arbeidstid. I dag reduseres arbeidstiden ufrivillig ved bruk av deltidskontrakter. Dette rammer ofte ansatte i helsevesenet eller i lavtlønnede yrker og enslige forsørgere. MDG vil jobbe for å begrense bruken av ufrivillige deltidskontrakter. Samtidig vil vi ha redusert arbeidstid framfor økt kjøpekraft.

De Grønne mener at det er det offentliges ansvar å utvikle gode og effektive organisasjonsformer for å sikre innbyggerne de beste tjenestene. Innføring av eiendomsskatt bør vurderes fremfor å øke gjeldsbelastningen. Der hvor konkurranseutsetting kan være en god løsning for bedre tjenester er De Grønne åpne for det. Private foretak, særlig ideelle organisasjoner og andre ikke-kommersielle foretak, kan utgjøre et godt supplement til det offentlige og bidra til større mangfold. Hvis private aktører kun blir konkurransedyktige gjennom å gi dårligere tilbud eller kutte ned på ansattes rettigheter, så støtter ikke MDG at offentlige midler skal gå til det.

De Grønne ønsker å gjøre arbeidslivet tilgjengelig for flest mulig av landets innbyggere, uavhengig av kjønn, alder, arbeidskapasitet eller grad av funksjonshemming. Vi mener det er en menneskerett å kunne bidra til den felles verdiskapingen og i det sosiale livet som arbeidslivet er. Arbeidsplassene må tilrettelegges slik at funksjonshemmede og folk med nedsatt arbeidsevne i større grad kan delta på lik linje med andre. Fylket og kommunene må i samarbeid med fagbevegelsen finne løsninger som sikrer bedre lønnsbetingelser for lavtlønnede i omsorgsektoren. Dette for å sikre fremtidig rekruttering og kvalifisert arbeidskraft.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Skaffe flere lærlingplasser i fylket, kommunene og i næringslivet i Akershus.
- » Skape flere jobber for mennesker med nedsatt funksjonsevne i offentlig sektor og tilrettelegge for at private bedrifter ansetter folk med funksjonshemninger.
- » Arbeide for at offentlige og private bedrifter samarbeider med fagbevegelsen om forsøk med tariffavtaler der redusert arbeidstid erstatter reallønnsøkning. Støtte forsøk med 6-timersdagen i fylket, kommunene og i næringslivet i Akershus.
- » At fylket og kommunene reduserer bruken av ufrivillig deltidskontrakter. Men det skal være lettere å jobbe deltid for de som ønsker det. Særlig slik at foreldre må tilbys kortere arbeidstid og få større muligheter til å være hjemme med små barn.
- » Ha en utvidet norsk arbeidsmiljølov med solidaransvar som hovedprinsipp; øke fagorganisertes innsynsrett i arbeidsforholdene, likestille turnus- og skiftarbeid, reell likelønn, ingen aksept for sosial dumping.
- » At fylket og kommunene i Akershus går foran og inngår et samarbeid med arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner, og oppfordrer partene til å finne løsninger som sikrer bedre lønnsbetingelser for lavtlønnede i omsorgssektoren.

Fremtidens bedrifter, entreprenørskap og arbeidsplasser

Akershus vil i årene som kommer oppleve en betydelig vekst i innbyggertallet. For å bidra til å løse utfordringene må fylket og kommunene sørge for tilrettelegging for lokale arbeidsplasser, blant annet for å begrense transport over store avstander i regionen. MDG mener at det først og fremst må satses i nye bransjer – som satsing på miljøteknologi, grønn innovasjon og bærekraftig produksjon og handel. Fornybar energi, energieffektivisering og andre grønne løsninger er blant de

raskest voksende sektorene i dag. En energiomstilling i Akershus vil skape mange nye arbeidsplasser samtidig som det utvikles nye virksomheter og ny teknologi. Akershus må investere i solenergi, jord- og bergvarme, sjø- og vannvarme, vindkraft, vann, kloakk og renovasjon.

Små og mellomstore bedrifter er en viktig del av Akershus sin fremtidige økonomiske utvikling. En stor del av veien til en positiv økonomisk utvikling går gjennom disse. Det må legges til rette for en økonomisk utvikling som innbefatter allsidighet, mer gjenvinning, lavere utslipp og mindre sløsing med våre samlede ressurser. MDG går inn for at det opprettes småbedriftssentre som kan tilby nettverk, opplæring, rådgivning og støtte til lokale gründere og bedrifter under etablering.

MDG vil støtte forskning og utvikling, og arbeide for økte investeringer i den kunnskapsbaserte industrien. Det er viktig at fylket bygger arenaer for samarbeid mellom næringslivet og høyskoler og universiteter i hele Oslo- og Akershusområdet. På denne måten vil vi fremme utvikling av miljøvennlig teknologi og bygge opp lokale kunnskapsmiljøer som kan bidra til å utvikle arbeidsplasser for fremtiden.

Akershus må være en pådriver for at en ny støtteordning innføres og tilbys dem som allerede har en jobb og som vil ta steget ut med å starte eller utvide en bedrift. Støtten skal også kunne gis til dem som har en jobb og som vil øke sin kompetanse gjennom studier. Et regionalt "såkornfond" som regionen og staten bør danne skal gis økt risikokapital. Fondet må prioritere innovative små og mellomstore industri- og servicebedrifter, samt arbeide for å styrke næringers langsiktige bærekraftige konkurranseevne.

I det moderne Akershus er det behov for folk som tør å starte og drive bedrifter. Gründere og bedrifter må gis gode forutsetninger for å starte nye og utvikle eksisterende virksomheter. Den positive viljen til forandring som finnes i bedriftene skal oppmuntres til å gå hånd i hånd med langsiktig og bærekraftig utvikling. For å møte utfordringene som Akershus og verden står overfor må fylket sørge for innovasjon og skape best mulige forutsetninger for en grønn omstilling – flere arbeidsplasser, bedre velferd og satsing på miljøteknologi. Behovet for ideer, mot og initiativ er stort. Det bør ikke bygges nye bilbaserte kjøpesentre eller offentlige tilbud. Disse må plasseres i sentrumsstrøk eller ved kollektivknutepunkt, så publikum blir uavhengig av daglig bilbruk.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » At Akershus fylkeskommune skal investere i solenergi, jord- og bergvarme, sjø- og vannvarme, vindkraft, vann, kloakk og renovasjon. Eldre vannkraftverk må oppgraderes.
- » Sikre offentlig eierskap og politisk kontroll med infrastruktur og velferdstjenester, energi og drikkevann.
- » Legge til rette for produksjon, videreforedling og salg av lokaldyrket mat og økologiske produkter. Arbeide for andelslandsbruk.
- » At fylket og kommunene sørger for tilrettelegging for lokale arbeidsplasser. Akershus har et uutnyttet potensiale for økoturisme og gårdsturisme, noe som kan skape arbeidsplasser og være med på å synliggjøre de unike naturverdiene i fylket.
- » At det opprettes lokale småbedriftssentre som kan tilby nettverk, opplæring, rådgivning og støtte til lokale gründere og bedrifter under etablering.
- » Investere i lokal forskning og utvikling og arbeide for økte investeringer i kunnskapsbasert industri i vår region.
- » Prioritere satsing på miljøteknologi, fornybar energi, energieffektivisering og andre grønne løsninger samt etisk profil ved tildelinger av konsesjoner til næringslivet.
- » Avvikle Kjellerreaktoren, når konsesjonen utløper i 2018.
- » Arbeide for at kommunale bygg så sant det er mulig skal ha solcelle-panel, så lenge dette ikke kommer i konflikt med grønne tak.

8. BOLIGPOLITIKK

Å bo er en menneskerett

Å bo burde være en menneskerett. Bolig- og kredittpolitikken i Norge de siste tiårene, hvor bolig har gått fra å være en rettighet til å bli kun en vare, har ført til urimelig høye boligpriser og et betydelig klaseskille mellom de som har råd og de som ikke har råd til egen bolig. Dette rammer særlig personer med middels til lav inntekt og ungdom som skal inn på boligmarkedet. Det rammer også de som arbeider ufrivillig deltid og ikke får tilstrekkelig lån til å skaffe seg sin egen bolig. Disse gruppene er henvist til å leie bolig, men mangel på utleieboliger gjør at prisene også her er høye.

Miljøpartiet De Grønne mener at kommuner og fylkeskommuner må stille utleieboliger til disposisjon til kostpris, og sørge for at det bygges flere rimelige leiligheter. Dette vil hjelpe folk inn på boligmarkedet, lette byrdene for de som er nødt til å leie, og senke prisene på både kjøpe- og utleiemarkedet.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » At kommuner og fylkeskommuner stiller rimelige utleieboliger til disposisjon for de som ikke slipper inn på boligmarkedet, eller som ikke ønsker å eie. Dette kan gjøres ved oppkjøp eller nybygging. Midler til dette bør komme fra Husbanken, eller en mulig ny boligstiftelse som skal ta hånd om kommunens boliger.
- » At det satses mer på kommunale og andre ikke-kommersielle utleieboliger, og at det etableres et eget program i regi av Husbanken for å støtte opp under dette.

Miljøvennlig boligbygging

Vi må stille høye krav når boliger bygges. Energiforbruket skal være minimalt, byggematerialer skal gjenbrukes så langt det er mulig og tilpasses strenge krav til helse og miljø. Nye bygg skal ha lavt energiforbruk (passivhus), og helst produsere overskuddsenergi (aktivhus). Varmebehovet kan dekkes med solenergi, jord- og bergvarme, sjø- og vannvarme, varmegjenvinning eller varmepumper og bedre isolasjon som reduserer energitapet. Fjernvarmeanlegg med høy andel fornybar varmeenergi og spillvarme fra industri kan utbygges i tettbygde områder.

En stor andel boliger i fylket er spredte eneboliger, ofte i stor avstand fra trafikknutepunkter og sentrumsområder. Dette beslaglegger store arealer, gir høy bilbruk med støy og forurensning. For å unngå mer av dette bør rekkehus og leilighetskomplekser i størst mulig grad være regelen ved nybygg. Vi må bygge tett og høyt i byer/tettsteder, og hvert enkelt bygg og kvartal må ha kvaliteter som sikrer gode bomiljøer, uterom og fellesarealer. Det bør vurderes å settes av areal til butikker eller annen næring i grunnetasjer i boligblokker for å legge til rette for arbeidsplasser.

FOTO: MONICA LOVDAHL

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Redusere energibruken. At kommuner og fylkeskommunen blir et forbilde ved å innføre energisparende teknikker i bygninger og at alle kommunale og fylkeskommunale virksomheter miljøsertifiseres.
- » At nybygg i byer og tettsteder må bygges med passivhus- eller aktivhusstandard og at eksisterende bygninger rustes opp mest mulig energieffektivt.
- » At fylket og kommunene går aktivt inn for å bygge ut fornybar energi, særlig sol og jord- og bergvarme, og sjø- og vannvarme, men også vind og biogass og annet, samt fortrinnsvis kjøpe sin energi med opprinnelsesgaranti. Det bør stimuleres til lokalt samarbeid om fornybar energi.
- » At det ved utbygging settes krav til miljøvennlige bygningsmaterialer og at boliger som bygges miljøøkonomisk får et økonomisk incitament.
- » At nybygg i byene skal være areal- og energieffektive og bidra til naturmangfoldet, for eksempel med grønne tak og fasader.
- » Offentlige institusjoner skal plasseres nærmest mulig by eller sentrumsområder for å minimalisere bilbehovet. Universell utforming i det offentlige byrom.
- » Akershus bør gå foran når det gjelder økologisk bygging og planlegging. Vi må produsere energi som ikke forurenser og som ikke innebærer for stor risiko. Fornybar energi og energieffektivisering er blant de raskest voksende sektorene i dag. En energiomstilling i Akershus vil skape nye arbeidsplasser. Regionens næringsliv har god kompetanse innen energi og miljøsektoren må videreutvikles. De Grønne i Akershus er positive til vindkraftverk, forutsatt at det tas tilstrekkelig hensyn til verdifulle naturområder.

9. HELSE FOR ALLE

De Grønne vil ha en helsetjeneste som er mest mulig lik over hele landet, og som samtidig er desentralisert. Helsepolitikken bør satse mer på forebyggende tiltak, som kosthold og livsstil. Vi mener at politikerne har overlatt for mye myndighet i helsevesenet til administrasjonen. Sykehusene styres i dag av helseforetakene og lokale sykehus blir lagt ned. De Grønne vil at politikerne skal ta tilbake styringen. Vi vil at sykehusene skal styres etter medisinske, ikke forretningsmessige prinsipper. Miljøpartiet De Grønne går inn for et offentlig finansiert helsevesen, supplert av private, ikke-kommersielle aktører. Helsetilbudet – også tannhelse – må være tilgjengelig for alle aldersgrupper. Tannhelsetjenestene skal være gratis frem til fylte 25 år.

Samhandlingsreformen skal bringe mer ansvar for helsetjenesten ut til kommunene og legge mer vekt på forebyggende medisin. De Grønne er enige i dette, men krever at kommunene blir tilført midler som gjør at de kan foreta en slik opprusting. Vi er skeptiske til en modell hvor kommunene kjøper plass til pasienter på sykehusene. Det kan føre til at de ser seg nødt til å spare penger, selv om det går ut over innbyggernes helse. De Grønne ønsker å opprettholde en desentralisert sykehusstruktur. Vi vil ha akuttfunksjoner, som legevaktstjeneste, geografisk spredt, slik at det blir kort transport i tilfeller hvor tidsfaktoren er avgjørende.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Ha sunn mat, inkludert vegetariske alternativer, i alle offentlige institusjoner, og forbud mot brus- og godteri-automater på skoler.
- » Ha et offentlig helsevesen, supplert av private, ikke kommersielle virksomheter. Ha en grundig revurdering av helseforetaksmodellen og bruken av stykkprisfinansiering.
- » At samhandlingsreformen ikke fører til at behandling av syke gjøres avhengig av kommunenes økonomi.
- » Ha et samfunn som i størst mulig grad inkluderer mennesker med funksjonshemninger, utviklingshemninger og kronisk sykdom. - Bedre oppfølging av krav til universell utforming ved kommunale og fylkeskommunale byggeprosjekter og arealplanlegging.
- » At kommunene skal si nei til at fastleger kan reservere seg mot å henvise til abort.

Forebygging, deltakelse og folkehelse

Miljøpartiet De Grønnes viktigste mål i helsepolitikken er forebygging i videste forstand. En lang rekke helseproblemer henger sammen med usunn mat, inaktivitet, dårlig fysisk miljø ute og inne, samt sosiale forskjeller. Økologisk mat, bilfrie byer og samfunnslønn er grønne grep som i høyeste grad er helsepolitikk. I skolen vil bygging av selvfølelse og trygghet, blant annet gjennom fokus på trivsel og konfliktløsning, kunne forebygge både psykiske problemer og voldsbruk. Helsevesenet må legge til grunn at mennesket er en helhetlig organisme i et fysisk og sosialt miljø. Vi vil styrke samarbeidet mellom somatisk og psykiatrisk medisin, og mellom etablert medisin og komplementære behandlingsformer.

Samfunnet må tilrettelegges slik at mennesker med funksjonsnedsettelse kan delta på sine premisser og slik at de har mulighet til å bruke sine ressurser til eget og samfunnets beste. Utforming av offentlige bygninger, gateplan, kulturminneområder o.l. må ha universell utforming, slik at de er tilgjengelige for alle.

Et bredt utvalg av muligheter innenfor idretten er viktig for at alle skal kunne finne en form for mosjon som passer best for dem selv. Det er viktig at det finnes gode forutsetninger for både etablerte idretter med mange utøvere og idretter som har færre utøvere, mosjon og lek. Alle skal ha mulighet for å drive med idrett, uavhengig av økonomi og hvor man bor i Akershus.

Gode muligheter for mosjon og friluftsliv bedrer folkehelsen. Nærhet til natur og mulighetene for spontant friluftsliv og uorganiserte aktiviteter i grønne omgivelser er viktig ikke bare for barn og voksnes trivsel, men også for vår helse. Tilsvarende gunstig er det med et bosetningsmønster og en livsstil hvor vi i stor grad velger gange og sykkel til daglige gjøremål.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Arbeide for små lokale idrettsanlegg, siden det gir best effekt på folkehelsen.
- » Utvikle offentlige grønne lunger som sikrer mulighet for også for uorganisert fysisk aktivitet og lek i trygge omgivelser.
- » Legge vekt på forebygging av overvekt og livsstilssykdommer.
- » At tannhelsetjenester skal være gratis fram til fylte 25 år. Deretter inkluderes i egenandels-ordningen gjennom folketrygden.
- » At offentlig investeringsstøtte til private aktører i velferdssektoren må tilbakeføres ved opphør av virksomheten eller kontraktsforholdet.
- » Støtte breddeidrett.
- » Beskytte allemannsretten, ikke minst ved å holde strandsonen åpen for fri ferdsel, og utvikle kyststiene rundt fjorden.

Psykisk helse

Psykiske plager og lidelser representerer et betydelig folkehelseproblem som fører til redusert funksjonsevne i hjem og skole/arbeid og tap av livskvalitet. Psykiske lidelser kan forebygges. Det handler om målrettet arbeid og gjennomtenkte tiltak allerede for de minste barna og må gjennomstrømme alle deler av samfunnet, fra skole, via arbeidslivet til eldreomsorgen. Behandlingsapparatet må våge å gå nye veier, med mindre vekt på medisiner og mer vekt på bedringsprosesser og medisinfrie behandlingsmetoder.

Den behandlingstrengende må i størst mulig grad få medvirke i utarbeidelsen av eget behandlingsopplegg, hvor motivasjon og oppmuntring, vekt på selvstendighet, ressurser og egenverd må ha høyt fokus i samhandling og behandling. Bruker- og pårørendeorganisasjoner må i størst mulig grad delta i utarbeidelse av behandlings- og tjenestetilbud. Verdige boforhold, anstendig økonomi og mulighet til aktivitet er essensielt.

Miljøpartiet De Grønne i Akershus ønsker å bidra til åpenhet og aksept for at store deler av befolkningen kan oppleve periodevis psykiske kriser eller andre livsutfordringer, slik at det ikke skal behøve å oppleves som så stigmatiserende og føre til at folk varig faller ut av arbeidslivet. Mange kan med en viss tilrettelegging eller aksept leve greit med psykiske utfordringer, på samme måte som man også kan være helt eller delvis i full funksjon med fysiske sykdommer eller plager.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Styrke samarbeidet mellom somatisk og psykiatrisk medisin, psykologi og ernæringsfag, og senke terskelen mellom de ulike profesjonene.
- » Styrke det psykiske helsevernet. Alle som trenger psykolog/psykoterapi skal få tilbud om det.
- » Støtte opp om samarbeid mellom kommunene og frivillige organisasjoner som har fokus på psykisk helse, og bidra til at det utvikles bedre aktivitetstilbud eller møteplasser for personer med psykiske problemer.
- » Oppmuntre til fleksible arbeidslivsordninger, som gjør det lettere for folk som sliter å arbeide deltid når formen tillater det.

Ruspolitikk

Miljøpartiet De Grønne anser rusavhengighet primært som et helseproblem som må behandles, uansett om rusmiddelet er lovlig eller ikke. Opplysning og annen innsats for å redusere skadevirkningene av misbruk, enten det dreier seg om tobakk, alkohol, medisin eller narkotika, må baseres på saklig informasjon og profesjonell, medmenneskelig behandling.

Norge har i dag en politikk som straffer dem vi ønsker å hjelpe, og de rusavhengige er blant de som har det vanskeligst her i landet. Norge er en versting når det gjelder overdosedødsfall, og kapasiteten til hjelpeapparatet er for liten. Nullvisjonen for rus har ikke klart å minske misbruket og politiet sløser bort ressurser på å forfølge vanlige brukere. Ruspolitikken må legge mer vekt på forebygging, skadereduksjon og legemiddelassistert behandling. Hjelpeapparatet må styrkes. De Grønne mener dette vil spare samfunnet for store kostnader. Ved å stabilisere brukerne og fjerne jaget etter illegale stoffer, vil flere kunne bli mottagelige for behandling der rusfrihet og livsmestring er målet.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Bygge flere omsorgsboliger for personer med psykiske sykdommer og rusavhengige og skape flere gode aktivitetstilbud for disse.
- » Utvikle et sterkere ettervern for rusmisbrukere, med et mangfold av samhandlende og gjerne samlokaliserte behandlingsmåter.
- » Kjempe for et anstendig liv for de som ikke greier å bli rusfrie, også når dette krever regulert medisinsk bruk av ellers ulovlige rusmidler.

Eldreomsorg og eldres rettigheter

Ingen må diskrimineres på grunn av alder. Det må legges til rette for og oppfordres til at pensjonister deltar aktivt i samfunnet og bidrar til mangfold og velferd. Mange eldre har store ressurser som det må tilrettelegges for at de får brukt. En annen utfordring er at mange eldre lider under mangel på sosial omgang. Besøks- og støttekontaktordninger må utvikles til å bli en ordinær del av eldreomsorgen. Mange friske eldre, og andre utenfor vanlig yrkesliv, kan gjøre godt helsearbeid på denne måten. Eldreomsorgen skal preges av verdighet og respekt. Trivsel og god livskvalitet skal ivaretas etter de eldres egne ønsker og behov. De eldre og deres pårørende må få større medvirkning i utformingen av aktuelle tilbud, og deres ønsker og behov skal få veie tyngre enn i dag.

De Grønne mener sykehjem bør bygges i tilknytning til nærmiljøet, fortrinnsvis med sosiale arenaer som bibliotek og kafé i samme bygning og nærhet til grøntarealer som park eller skog. Vi støtter tiltak som samarbeid mellom eldresentre, sykehjem og barnehager, hvor barn og eldre kan få glede av samvær med hverandre. Tiltak som disse vil fremme deltagelse i samfunnet og er vist å øke trivselen til både beboere og ansatte. Eldre og pleietrengende skal, så langt det lar seg gjøre, kunne velge hvor de vil bo og hva slags hjelp de vil ha. Samfunnet må stille til rådighet et bredt spekter av tilbud, og støtte eldre som ønsker å bo hjemme så lenge det er mulig. Eldre med ektefelle/samboer som ønsker å bo sammen etter at de har flyttet til sykehjem e.l. må ha rett til dette. Det må legges til rette for at eldre som bor på sykehjem e.l. kan ha kontakt med dyr, samtidig som man tar hensyn til allergikere.

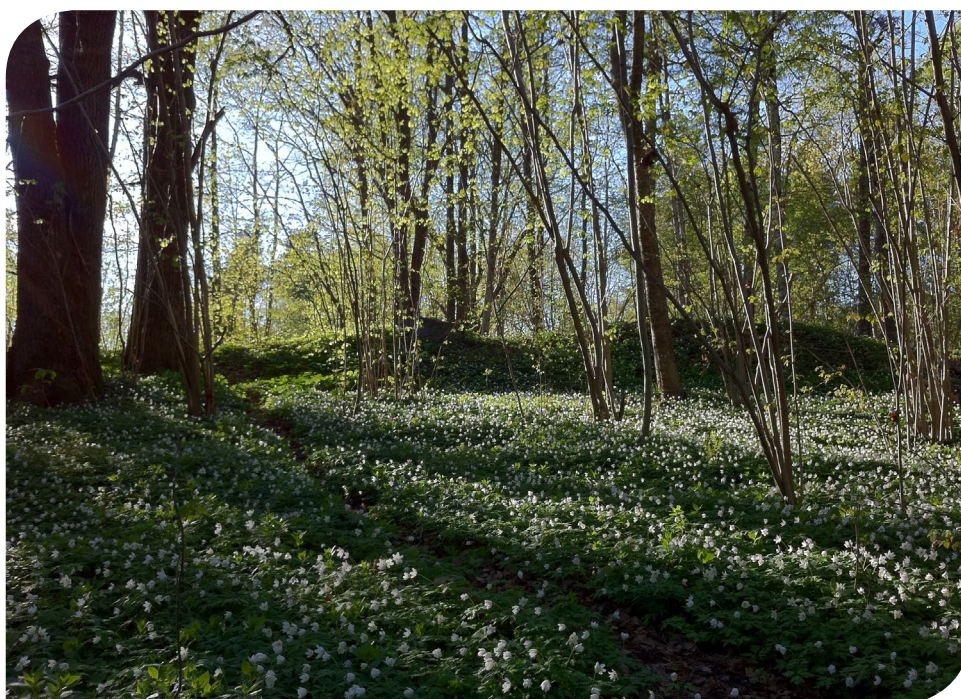
Raskere utskriving fra sykehus fører til at eldre med større pleiebehov overføres til sykehjem. Dette krever opprustning av sykehjemmene. Alle bør sikres mulighet for enerom. Demensomsorgen må styrkes, slik at demente får bo i skjermede og oversiktlige enheter. Mange eldre overmediseres. Vi ønsker en bedre helhetlig medisinsk plan for den enkelte med fokus på supplerende behandling, trivselsøkende tiltak, godt kosthold, obligatorisk legemiddelgjennomgang og bedre bivirkningsrapportering. Det finnes mange eksempler på at tiltak som medbestemmelse med hensyn til behandlingsmåte, økt tilknytning til nærmiljøet, musikkterapi og kontakt med dyr, har ført til minsket behov for medisiner.

Miljøpartiet De Grønne i Akershus mener eldreomsorg er et offentlig ansvar, men er åpne for at private, ikke-kommersielle aktører kan ha et supplerende tilbud, så lenge de forholder seg til gjeldende tariffavtaler for ansatte og har fokus på trivsel for beboerne og ikke lønnsomhet.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » At det legges til rette for at eldre kan delta aktivt i samfunnslivet.
- » At eldre sikres god pleie og omsorg for å kunne bo hjemme og ha kontakt med naturen og sitt vante miljø, så lenge de ønsker og det er forsvarlig.

- » At eldre som har bodd sammen må ha rett til å bo sammen om den ene flytter til en (annen) omsorgsinstitusjon.
- » Fremme individuelt tilpassede løsninger med ulike boalternativer, som generasjonsboliger eller bokollektiver.
- » Bidra til utvikling av boformer som danner rammer for fellesskap og mangfold, for eksempel ved å bygge i tilknytning til kafe, bibliotek og andre arenaer for aktiviteter og arrangementer.
- » Sikre økt grunnbemanning og tverrfaglige tilbud ved ulike omsorgstiltak, så de eldre sikres stabilitet og trygghet, uten stadige utskiftninger i personalet.
- » At personalet gis mulighet til utvidet stillingsprosent og bedre lønnsforhold. Omsorgsarbeid må oppvurderes.
- » Ha økt tilrettelegging for frivillig innsats som supplement i eldreomsorgen. Pårørende må gis bedre mulighet til permisjon og omsorgslønn for å ta seg av sine nærmeste.
- » Ha en eldreomsorg hvor fokus er på kvalitet, trygghet og omsorg og tilstrekkelig tidsbruk.
- » At det legges til rette for at eldre som bor på sykehjem e.l. kan ha jevnlig kontakt med dyr, samtidig som det tas hensyn til allergikere.
- » Forebygge ensomhet, fysisk inaktivitet og depresjon hos eldre gjennom f.eks. opprettelse av lokale samlingssteder, aktivitetssentre og besøksordninger.

10. SKOLE OG OPPVEKST

En skole for alle

Barna representerer framtiden – derfor er en god og trygg barndom for alle en hovedmålsetting for Miljøpartiet De Grønne. I en komplisert og sammensatt hverdag er det viktig å gi barn og unge trygghet, nærhet og gode fysiske og psykiske utviklingsmuligheter med gode rammer. Å oppdra og utdanne unge mennesker er et ansvar for hele samfunnet, men hovedansvaret ligger hos de unges egne foresatte.

Barnehagen og skolen skal være en plass for nysgjerrighet og kunnskap der barn kan vokse opp til samfunnsansvarlige medmennesker. De Grønne legger stor vekt på å gi barn og unge en forståelse av sin rolle som verdensborger, og å utvikle empati og medfølelse for andre mennesker og kulturer, natur og dyr. Vi vil legge til rette for undring og læring om sammenhenger i natur og samfunn.

Gode tilbud når det gjelder barnehage, skole, helse og eldreomsorg er et offentlig ansvar. Likevel kan de offentlige institusjonene på disse områdene suppleres med private, ikke-kommersielle tilbud. De Grønne mener det er viktig å støtte ikke-kommersielle skoler som fremmer alternativ pedagogikk eller som er forankret i livssyn. All opplæring må imidlertid skje etter offentlig godkjenning. Forming av opplæringsløpet for et ungt menneske kan ikke overlates til den enkelte foresatte, lærer eller skole alene.

De Grønne er villige til å bruke større ressurser på å sikre et skole- og barnehagetilbud av høy kvalitet, men vi er mot å forlenge skoledagene. Barn og unge skal ha tid og mulighet til å lære og oppleve mestring også utenfor skolen og vi ønsker ikke en utvikling hvor vi beveger oss i retning av en institusjonalisering av barndommen. I all samfunnsplanlegging, skolepolitikk, helsepolitikk og sosialpolitikk skal det tas hensyn til barnas beste.

Tilpasning og valgfrihet for den enkelte elev må ha høyere prioritet enn i dagens skole. Individuell tilpasning innebærer at det samtidig settes opp tydelige mål og forventninger til elevene. Elevenes kunnskapsnivå må evalueres uten at karakterer gis i grunnskolen. Lærernes rutiner for evaluering og rapportering må forenkles for å frigjøre tid til undervisning. Skolens demokratiske mandat er viktig. Elever, foreldre og personalet skal ha medbestemmelse over egen skole. Medvirkning i egen skolehverdag er viktig.

Trivsel for alle er et viktig mål i skolen. Barn skal lære å vise empati og beskyttes mot mobbing, mishandling, vanskjøtsel og overgrep, enten det skjer i hjemmet eller ute. På skolen skal elevene ha tilgang til en rådgiver, psykolog, helsetjeneste, samt en studie- og yrkesveileder. Alle har et ansvar for å gripe inn når de oppdager mobbing.

I den videregående skolen er det en utfordring å opprettholde ungdommenes motivasjon både for teoretiske og praktiske fag. For å motvirke trenden med at stadig flere dropper ut av videregående,

er det viktig at det blir enklere å ta yrkesutdanning, med mer praktiske fag og deltakelse i arbeidslivet. De Grønne i Akershus mener det var et feilgrep å nedlegge yrkesskolene og legge yrkesutdanningen inn i det videregående skoleverket. Dette kan ha medvirket til det store frafallet fra yrkesutdanningen. Det bør derfor stimuleres til forsøk med egne yrkesskoler med tilpasset pensum.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Gi barnehageplass til alle barn som trenger det og gjøre barnehageordningen mer fleksibel. Det må være en reell mulighet for valg mellom hel- og deltidstilbud.
- » Beholde kontantstøtteordningen t.o.m. 3 år.
- » At barn i barnehage og skole får større muligheter til kontakt med voksne av alle generasjoner gjennom samarbeidsprosjekter med andre institusjoner i kommunen.
- » At barnevernet må organiseres slik at samarbeidet mellom kommunene og det statlige barnevernet (Bufetat) fungerer til det beste for barn som er avhengig av hjelp. Økonomi kan ikke settes framfor barnas beste. For hver krone vi putter inn i barnevernet, sparer vi store kostnader i helseutgifter og kriminalomsorg.
- » Beholde adgangen til å etablere og drive ikke-kommersielle private skoletilbud, inkludert skoler som er forankret i livssyn så vel som skoler som står for pedagogiske alternativ. Privatskolenes opplæringsplaner må godkjennes av myndighetene og det faglige tilsynet må styrkes.
- » Innføre "Grønt Flagg" i alle offentlige skoler og barnehager i Akershus, en ordning som omfatter både miljøopplæring og miljøsertifisering.
- » Øke kunnskapen om dyrking og økologi gjennom å gå inn for at skoler skal ha skolehager eller samarbeid med nærliggende gårdsbruk.
- » Gi barn med svak språkutvikling tilbud om ekstra støtte før skolestart.
- » Gi skolefritidsordningen et styrket pedagogisk innhold for å hjelpe elever i småskolen som trenger det faglig.
- » At praktiske emner og oppøving av motoriske ferdigheter får en større plass i grunnskolen og at elevene får større adgang til å lære praktiske fag.
- » Styrke båndene mellom skolen og samfunnet, blant annet ved at elevene som ledd i undervisningen deltar i praktiske og samfunnsnyttige oppgaver i lokalmiljøet.
- » At kompetent personale, ikke assistenter, skal ha ansvaret for tilpasset

opplæring og spesialundervisning.

- » At den videregående skolen styrker samarbeidet med næringslivet og at lærlingeordningen styrkes.
- » Styrke elevenes arbeidsmiljø slik at de trives i skolen. Elever og foresatte må ha mulighet til å kreve at skolen setter inn tiltak ved mobbing og utfrysing. Alle skoler skal ha et handlingsprogram for trivsel og mot mobbing.
- » Ikke øke timetallet per dag i skolen. Innføre en time fysisk aktivitet om dagen i grunnskolen og gi praktiske emner og ekskursjoner i naturen en større plass.
- » Arbeide for at grunnskoler får egen skolehage eller tilgang til parseller i nærområdet. - Gi elever muligheten til å stryke opptil 14 dager fravær fra vitnemålet for politisk eller organisatorisk arbeid.
- » Innføre et tak på 15 elever per gruppe i barneskolen og 20 elever i ungdomsskolen. Tettheten av utdannede lærere skal sørge for kvalifisert veiledning og variert undervisning i grunnopplæringen. Andre yrkesgrupper skal brukes til å gi skolen større variasjon og kvalitet. Åpne for en moderat utvidelse av skolenes anledning til å gruppere elevene etter nivå og interesser, spesielt i matematikk og språkfag.
- » Sterk reduksjon i krav til rapportering som ikke er med på å fremme læring. - Utvide ordningen med frukt og grønt til å omfatte hele grunnskolen og på sikt innføre et varmt gratis skolemåltid.
- » Gjøre forsøk med egne yrkesskoler utenfor de videregående skolene.

Natur & kultur

Skog, friområder og skolehager i nærheten av barnehager og skoler er uerstattelige plasser for lek, spenning, pedagogisk virksomhet, opplevelser og studier av naturen. Det er viktig å beholde områder av «vill» natur i nærområdene hvor barn og unge ferdes.

Alle barn og unge skal gis anledning til å engasjere seg i kultur, uavhengig av familiens ressurser eller kulturelle bakgrunn. Ved å opprette flere lokale møteplasser, gis unge mennesker anledning til å delta i kulturen i sine egne omgivelser. Det må legges til rette for møter på tvers av kulturer og generasjoner. Samarbeid mellom ungdomsklubber, eldreinstitusjoner, bibliotek, musikk- og kulturskoler, idrettsorganisasjoner m.m. er viktig.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Skape flere sosiale møteplasser i nærmiljøene og gjøre lokaler i skoler, kommunehus, ungdomsklubber og aktivitetshus mer tilgjengelige.
- » Arbeide for at alle ungdommer skal få tilbud om å dra på leirskole i regi av kommunene uten å bli hindret av dårlig økonomi, blant annet for å støtte opp om interesse for friluftsliv, noe som har stor verdi for folkehelse.
- » At dagens selvkostprinsipp (utbytteforbud), som fungerer godt i skolesektoren, utvides til å gjelde innen kriminalomsorg, barnehage og utdanning.
- » Gi alle elever rett til gratis psykologstøtte gjennom hele skolegangen.
- » Ha større satsning på studentboliger, og sosial boligbygging. Sosial boligbygging er også et viktig tiltak også for studenter og andre unge som trenger å komme inn på boligmarkedet.

11. INTEGRERING

Av en lang rekke grunner er det mange som flykter eller flytter til Norge fra andre land. Etter hvert er klimaflyktninger en betydelig del av disse. Norge bør ta et medansvar for mennesker som flykter på grunn av ulevelige klimaforhold eller på grunn av kriser som oppstår i kjølevannet av disse.

De Grønne mener det er viktig å skape et inkluderende samfunn og at dette skapes best ved deltagelse. Det gjelder alle, men ikke minst innvandrere og asylsøkere. Tusener har også fått oppholdstillatelse i Norge, men lever i statlige mottak og venter på utplassering til kommuner. Kommunene må derfor ta i mot flere flyktninger enn i dag, og vi mener det er riktig å prioritere mottak av enslige mindreårige flyktninger. Om det var våre egne barn som måtte flykte, ville vi takke det land og de menneskene som tok seg av dem på best mulig måte.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Jobbe for at kommunene tar i mot flere flyktninger og asylsøkere enn i dag, slik at tiden på statelige mottak ikke blir lenger enn nødvendig etter at de har fått godkjent opphold i Norge. Det vil bidra til at folk kommer raskere i jobb og utdanning, og er ikke bare gunstig for innvandrerne selv, men bidrar også til at de raskere vil kunne ta vare på seg selv og bli positive bidrag til samfunnet.
- » Arbeide for at kommunene tar i mot en større andel mindreårige asylsøkere, men også jobbe for at de statlige overføringene til dette bedres.
- » Ha gratis kjernetid i barnehager for barn av foreldre med minoritetsbakgrunn eller dårlig økonomi.
- » Styrke frivillige tiltak som Røde Kors-flyktningeguides, flerkulturelle møteplasser og oppmuntre til samarbeid med frivillige organisasjoners arbeid med innvandrere og særlig innvandrerungdom. Ikke minst kan friluftsforskningsorganisasjonene være viktige samarbeidspartnere for kommunene.
- » Arbeide for at flere flyktninger kan bidra i frivillighetsarbeid, både som en måte å aktivisere dem før de kommer i vanlig arbeid, som en måte å skape integrering i et lokalmiljø, for at de skal få brukt noen av sine ressurser og bidra der de kan, og for å skape større forståelse for flyktingers livssituasjon.

12. KULTUR OG MANGFOLD

Miljøpartiet De Grønne ønsker et mangfoldig og allsidig kulturliv. Kulturen stimulerer nysgjerrighet og kreativitet, som er viktige drivkrefter i samfunnet. Kulturopplevelser medfører ikke de samme miljømessige belastningene som økt materielt forbruk. Kultur knytter mennesker til hverandre og skaper fellesskap og sammenheng. Kulturen kan også utfordre og få oss til å se nye veier. Akershus er et multireligiøst og flerkulturelt fylke, med et mangfold av kulturytringer, religioner og fellesskap. De Grønne ønsker dette velkommen og ser at det bidrar til et allsidig samfunn. Akershus MDG vil derfor legge til rette for flere livssynsnøytrale seremonirom, gjerne i tilknytning til gravlunder, flerbrukskirker eller kulturhus.

Norges rolle i verden er i forandring. Vi er ikke bare medborgere i en bygd eller nasjonalstat, men også europeere og verdensborgere. Vi deler de globale utfordringene med alle mennesker på planeten, uavhengig av hva som er deres primære etniske eller kulturelle tilhørighet. Vi har dermed både en utfordring i å bringe videre det vi setter pris på av gammel og nyere kultur her hjemme, og å skape en kultur som både kan romme mangfoldige og til dels fragmenterte kulturuttrykk og identiteter, og noe fellesmenneskelig som kanskje aldri finner sin endelige form.

Vår kulturarv, med håndverkstradisjoner og unike bygninger, kan minne oss om vår fortid og lære oss mye om vår fremtid. Å ta vare på kulturminner og eldre tradisjoner er viktig for å forstå hvor vi kommer fra og for vår identitet, nettopp fordi dagens og morgendagens samfunn utvikler seg så raskt. I takt med samfunnet og verden omkring oss, som er i stadig endring, påvirkes naturligvis også våre kulturuttrykk. Fortiden og fremtiden kan gå hånd i hånd. Fokus kan være på utvikling og nyskaping, uten at det gjør at vi skal glemme fortiden og våre ulike røtter. Akershus er rikt på kulturminner fra industrialiseringen av Norge og fra jordbrukets historie. MDG vil ta et større ansvar i å løfte denne historien fram for kommende generasjoner. Mange steder er også naturhistorien i ferd med å forsvinne. Vi vil sikre at kommunene også tar vare på denne delen av vår arv.

De Grønne ønsker et mediebilde som er kjennetegnet av mangfold, tilgjengelighet, opplysning, kritisk journalistikk og kvalitet i bredeste forstand – og tror at dette er viktige forutsetninger for et godt kulturliv og et dynamisk, kreativt og fritt samfunn. Derfor arbeider vi for et sterkt offentlig medietilbud som skal fungere side om side med markedet og de kommersielle aktørene. Bibliotek, musikk- og kulturskoler og andre aktører bidrar til et åpnere samfunn, og gir et uvurderlig bidrag til den norske kulturen.

Miljøpartiet De Grønne i Akershus vil arbeide for at det etableres frivillighetssentraler i alle kommuner, og at disse brukes mer aktivt av kommune og fylke. Større satsing på frivillig arbeid gjennom lokale lag og organisasjoner. Foreninger, lag m. m. bør trekkes inn som mer aktive partnere til det offentlige både når det gjelder politikkutforming og til relevante oppgaver i lokalmiljøet.

Akershus Miljøpartiet De Grønne vil

- » Legge til rette for flere livssynsnøytrale seremonirom, gjerne i tilknytning til gravlunder, flerbrukskirker eller kulturhus.
- » Gi støtte til «Den kulturelle skolesekken».
- » Arbeide for at hele musikklivet har tilgang til gode og tilpassede lokaler til øving og konserter.
- » At kulturskolene skal få tilstrekkelig støtte til at de kan bli et allment tilbud.
 - At bibliotekene skal fortsatt være offentlig.
- » Støtte opp om frivillig arbeid i forbindelse med forskjellige kulturarrangement o. lign. - Folkehøyskolene skal ha gode vilkår.
- » Ta vare på og verne våre viktigste kulturminner. Dette inkluderer våre industrielle kulturminner i Akershus og kulturminner knyttet til Oslofjorden og vassdragene. I Akershus har vi også viktige kulturminner knyttet til energiproduksjonen.
- » Bidra til synliggjøring av samisk kultur, blant annet i skole og gjennom offentlige flaggdager. Selv om samisk kultur tradisjonelt har stått sterkere i en del andre fylker, så er det også mange samer bosatt i Akershus, og den samiske tradisjonen, og den norske kulturens møte med denne, er en sentral del av vår historie – og samtid.
- » At samisk morsmålsundervisning og språkopplæring sikres for samiske barn bosatt i Akershus
- » Bidra til synliggjøring av det flerkulturelle og flerreligiøse Norge, gjerne i samarbeid med innvandrersorganisasjoner eller andre frivillige organisasjoner.
- » Større satsing på frivillig arbeid gjennom lokale lag og organisasjoner.
- » Ha flere arenaer og møteplasser for kunst og kultur med bedre tilrettelegging for kulturutveksling internt i fylket.
- » Opprettholde og øke støtte til profesjonell kunst, film og media, og stimulere til mer innovativt kunstnerisk og originalt arbeid regionalt.
- » Stimulere og hjelpe frem nye talenter og ulike aktører med innovativt arbeid innen nye medier i fylket, og dermed samtidig bidrar til nye arbeidsplasser innen spill, interaktiv film, presse m.m.
- » Oppfordre til mer pressestøtte til lokale medier for å sikre mangfold og lokaldemokrati.
- » At kommuner og fylkeskommune sier ja til at tigging skal være tillat.

Vi ønsker å påvirke politikken lokalt, regionalt og nasjonalt. Til det trenger vi din støtte.
Meld deg gjerne inn og bidra til å forme framtiden.

Det kan du enkelt gjøre på

www.mdg.no/medlem

På mdg.no kan du også lese mer om hva partiet jobber med nasjonalt.

**miljøpartiet
de grønne**

akershus